

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програму для вступників до ВСП «Бережанський фаховий коледж НУБіП України» розроблено згідно з програмою зовнішнього незалежного оцінювання з української мови (в частині державної підсумкової атестації з української мови) для осіб, які хочуть здобувати фахову передвищу освіту.

Питання програми передбачають з'ясування глибини засвоєних абітурієнтом філологічних знань, вміння їх застосовувати практично. Питання мають виявити рівень оволодіння теоретичними відомостями про мовні явища, перевірити вміння фонетичного, морфологічного та синтаксичного аналізу мовних одиниць, практичного застосування правил граматики та культури усного й писемного мовлення.

Завдання співбесіди полягає в тому, щоб перевірити відповідність знань, умінь та навичок вступників програмним вимогам; виявити та оцінити рівень навчальних досягнень вступників; оцінити ступінь підготовленості вступників до подальшого навчання.

Під час співбесіди вступник повинен продемонструвати відповідний рівень знань з української мови.

Матеріал програми з української мови розподілено за такими розділами:

- Фонетика;
- Лексика. Фразеологія;
- Будова слова. Словотвір;
- Морфологія. Орфографія;
- Синтаксис і пунктуація;
- Стилїстика.

При підготовці до співбесіди вступникам рекомендується скористатися орієнтовними питаннями для співбесіди (ДОДАТОК 1) та іншими підручниками та матеріалами, які рекомендовані Міністерством освіти і науки України.

**Критерії оцінювання співбесіди для вступників на основі базової середньої освіти та повної загальної середньої освіти
до Відокремленого структурного підрозділу «Бережанський фаховий коледж
Національного університету біоресурсів і природокористування України»**

Оцінювання знань і вмінь здійснюється в усній формі.

Оцінюванню підлягають знання та вміння з предметів.

Перевірка здійснюється фронтально із застосуванням системи запитань (5-6 запитань), на які абітурієнт (абітурієнтка) дає усну відповідь.

Абітурієнт (абітурієнтка) повинен виявити:

- знання предмету
- знання та розуміння предмету
- знання, розуміння та застосування вмінь з предмету
- знання, розуміння, застосування та аналізування предмету

Бали	Критерії оцінювання навчальних досягнень абітурієнтів
100	Абітурієнт(ка) здатний лише називати окремі факти, терміни або явища без зв'язку між ними. Висловлювання не має структури речення. Лексичний запас критично обмежений, приклади відсутні.
102	Абітурієнт(ка) відтворює навчальний матеріал на рівні впізнавання. Може побудувати просте речення або окремий фрагмент думки, але не здатний розгорнути тему. Лексика дуже бідна; узагальнення та приклади повністю відсутні.
104	Абітурієнт(ка) загалом розуміє суть навчального матеріалу. Здатний відтворити декілька логічно пов'язаних речень, проте висловлювання залишається уривчастим. Словниковий запас одноманітний, спроби навести приклади зазвичай невдалі або занадто загальні.
106	Абітурієнт(ка) розуміє основний обсяг матеріалу та може переказати його значну частину. Мовлення стає більш зв'язним, хоча лексика залишається стандартною (шаблонною). Робить перші спроби узагальнити інформацію, але потребує навідних запитань для наведення прикладів.
108	Абітурієнт(ка) впевнено володіє матеріалом, може будувати цілісне висловлювання та виділяти головне. Лексика стає багатшою, з'являються спроби використовувати синоніми. Здатний самостійно навести хоча б один доречний приклад, хоча поглиблений аналіз чи широке узагальнення ще викликають труднощі.
110	Абітурієнт(ка) розуміє суть питання лише за активної допомоги екзаменаторів. Відповідь має вигляд окремих речень, що не складаються у цілісний текст. Висловлювання фрагментарне, незавершене, з пропуском ключових думок. Здатність до узагальнення відсутня.
112	Абітурієнт(ка) намагається відтворити зміст у певній послідовності, проте виклад залишається логічно розірваним. Часто зустрічаються недоречні за змістом фрази. Самостійно розкрити тему важко, потрібні постійні навідні запитання. Приклади не наводяться або є випадковими.
114	Абітурієнт(ка) має загальне уявлення про зміст питання. Висловлювання стає більш зв'язним і має ознаки завершеності, проте розкриття теми залишається поверхневим. Абітурієнт(ка) важко розрізняє основну та другорядну інформацію, часто зміщуючи акценти на другорядні деталі.
116	Абітурієнт(ка) демонструє цілісне розуміння теми, проте допускає порушення послідовності у викладі. Здатний узагальнити незначну частину матеріалу. Основним недоліком є невміння чітко структурувати аргументи та схильність до повторів. Приклади наводяться, але часто є типовими або не цілком точними.

118	Висловлювання характеризується завершеністю та логічною зв'язністю. Абітурієнт(ка) загалом розкриває тему, але може припускатися фактичних помилок у прикладах (наводить неправильні або не зовсім доречні приклади). Вміє робити короткі висновки, хоча глибина узагальнення матеріалу ще потребує вдосконалення.
120	Абітурієнт(ка) знає теоретичний зміст, але здатний відтворити його лише частково. Потребує постійної допомоги екзаменаторів для акцентування уваги на головних моментах. Самостійність у судженнях відсутня, причинно-наслідкові зв'язки не встановлюються.
122	Абітурієнт(ка) переказує значну частину теорії та вміє формулювати думку. За допомогою додаткових запитань може встановити окремі причинно-наслідкові зв'язки та зробити базове теоретичне узагальнення. Головним недоліком є повна відсутність прикладів та низька аргументованість власних тез.
124	Абітурієнт(ка) знає теорію та намагається поєднати переказ із власним оцінювальним судженням. З'являються перші спроби доведення думки (1 аргумент), проте висловлюванню бракує єдності стилю. Відповідь виглядає як набір правильних, але не пов'язаних між собою блоків. Приклади відсутні або підміняються теоретичними положеннями.
126	Абітурієнт(ка) значною мірою розкриває зміст питання. Здатний навести 1-2 аргументи на захист своєї позиції та завершити відповідь простим узагальненням. Проте висвітленню теми властива поверховість: основна думка проглядається слабо, а наведені приклади є невдалими або не зовсім доречними.
128	Абітурієнт(ка) впевнено знає теоретичний матеріал і самостійно виділяє головне. Висловлює власну позицію, наводить аргументи та робить логічні висновки. Основна проблема полягає у стилістичній неформленості виступу та можливих логічних стрибках («брак єдності стилю»), хоча фактичний зміст питання розкритий повністю.
130	Абітурієнт(ка) знає теорію та може переказати значну її частину, проте потребує допомоги екзаменаторів для виділення головного. Здатний сформулювати думку та зробити узагальнення, але не може самостійно підібрати жодного прикладу. Власні судження та аргументація відсутні.
132	Абітурієнт(ка) самостійно встановлює окремі причинно-наслідкові зв'язки та намагається ілюструвати теоретичне узагальнення прикладами. Проте ці приклади є невдалими або не зовсім доречними. Відповіді бракує самостійності: абітурієнт(ка) схильний до буквального цитування підручника без власної оцінки.
134	Абітурієнт(ка) володіє навичками аналізу та намагається створювати зв'язний текст з елементами самостійних суджень. Основна проблема полягає у структурі: виклад часто непослідовний, трапляються значні відхилення від теми. Аргументація основної думки ще занадто слабка або підміняється загальними фразами.
136	Абітурієнт(ка) самостійно створює достатньо повний та логічний текст. Демонструє власну позицію, хоча аргументи на її захист можуть бути непереконливими. Наводить приклади, які спочатку можуть бути невдалими, але після додаткового роздуму (або навідного запитання) здатний самостійно помітити помилку та запропонувати кращий варіант.
138	Абітурієнт(ка) впевнено володіє матеріалом, створює зв'язне висловлювання з чіткими елементами авторської позиції. Незважаючи на можливі дрібні порушення послідовності викладу, абітурієнт(ка) демонструє високий рівень самокритичності: він (вона) самостійно вносить поправки в ході відповіді, уточнює аргументи та успішно корегує невдало дібрані приклади.
140	Абітурієнт(ка) впевнено володіє матеріалом та здатний самостійно будувати повне висловлювання. Головною рисою є вміння помічати та виправляти власні помилки в ході відповіді. Проте доказова база ще обмежена, а висловлюванню бракує глибини аналізу.
142	Абітурієнт(ка) не лише відтворює знання, а й активно добирає аргументи на підтвердження своєї думки. Висловлювання стає цілісним та осмисленим. Навіть якщо перші наведені приклади є невдалими, абітурієнт(ка) демонструє гнучкість мислення, самостійно вносячи суттєві поправки та уточнення.
144	Абітурієнт(ка) демонструє здатність застосовувати теоретичні знання у конкретних практичних ситуаціях. З'являються навички детального аналізу завдання. Текст виступу стає логічним і розгорнутим, хоча в окремих фрагментах ще може спостерігатися незначне відхилення від основної лінії викладу.

146	Абітурієнт(ка) вільно оперує матеріалом, складає порівняльні характеристики та виявляє закономірності. Демонструє правильне і влучне застосування термінології. Аргументація власних міркувань стає багатогранною, проте в структурі відповіді все ще бракує ідеальної послідовності (можливі повтори або забігання наперед).
148	Абітурієнт(ка) будує повний, глибокий та логічно викладений текст. Демонструє високий рівень критичного мислення та здатність до детального аналізу складних ситуацій. Відповідь відрізняється змістовністю та влучним використанням аргументів, хоча зберігається мінімальний простір для вдосконалення стрункості композиції виступу.
150	Абітурієнт(ка) демонструє вільне володіння теоретичною базою та навичками детального аналізу. Самостійно будує повний і логічно викладений текст, де тема розкрита в повному обсязі. Головним недоліком залишається слабка аргументація власних тез — думки висловлюються правильно, але не підкріплюються достатньою кількістю доказів.
152	Абітурієнт(ка) не лише розкриває тему, а й застосовує теорію в конкретних практичних ситуаціях. Складає точні порівняльні характеристики та виявляє причинно-наслідкові зв'язки. Текст є послідовним, проте аргументація все ще має вибіркового характеру (не всі ключові положення доведені належним чином).
154	Абітурієнт(ка) будує текст з урахуванням конкретного комунікативного завдання. Висловлює власну позицію та починає аргументувати різні погляди на одну й ту саму теоретичну проблему. Здатний систематизувати складний матеріал, проте приклади, які він (вона) наводить, мають загальний характер і не завжди є точними в деталях.
156	Абітурієнт(ка) демонструє високу культуру мислення: систематизує та узагальнює дібраний матеріал на високому рівні. Аргументація стає переконливою та охоплює різні аспекти питання. Єдиним помітним недоліком є брак творчого підходу при підборі ілюстративного матеріалу – приклади правильні, але типові (шаблонні), без глибинного авторського осмислення.
158	Абітурієнт(ка) повністю опанував навички детального аналізу та синтезу. Будує послідовний, змістовний текст, у якому власна думка органічно поєднується з ґрунтовною аргументацією різних точок зору. Демонструє правильне застосування теорії в нестандартних ситуаціях. Робота близька до ідеалу, а дрібні недоліки можуть стосуватися лише окремих нюансів точності прикладів, що не впливають на загальну високу якість відповіді.
160	Абітурієнт(ка) демонструє впевнене володіння теорією та навички глибокого аналізу. Здатний самостійно систематизувати великі пласти інформації. Виклад матеріалу логічний і послідовний, проте творчий потенціал виявляється здебільшого в межах запропонованого алгоритму завдання.
162	Абітурієнт(ка) виявляє початкові творчі здібності, що проявляються в нестандартному підборі матеріалу або оригінальній структурі викладу. Повністю враховує комунікативне завдання, роблячи відповідь адаптованою до аудиторії. Проте власна позиція ще не висловлена як окрема, аргументована лінія.
164	Абітурієнт(ка) не лише творчо використовує дібраний матеріал, а й відкрито висловлює власну думку. Висловлювання характеризується цілісністю та авторським стилем. Аргументація власної позиції присутня, хоча вона поки що зосереджена на підтвердженні однієї, обраної точки зору.
166	Абітурієнт(ка) демонструє високий рівень критичного мислення: він (вона) вміє бачити проблему з різних сторін. Наводиться певна аргументація різних поглядів на теоретичний матеріал. Творче використання знань дозволяє абітурієнту виходити за межі стандартних схем аналізу, зберігаючи при цьому строгу логічність тексту.
168	Абітурієнт(ка) діє як активний дослідник. Він (вона) вільно систематизує та узагальнює матеріал, виявляючи розвинені творчі здібності. Власна думка ґрунтується на глибокому аналізі альтернативних поглядів, кожен з яких отримує переконливу аргументацію. Виклад матеріалу є взірцем логіки, послідовності та комунікативної ефективності.
170	Абітурієнт(ка) демонструє високий рівень володіння матеріалом і здатність до детального розбору завдання. Може самостійно сформулювати проблему, що впливає з умови, та запропонувати логічні шляхи її розв'язання. Текст відповіді повний та послідовний, проте власна позиція ще потребує більш чіткого формулювання та доказової бази.

172	Абітурієнт(ка) успішно використовує засвоєні факти для виконання завдань підвищеної складності (нестандартних ситуацій). Виявляє гнучкість мислення при вирішенні сформульованих проблем. Висловлює власні думки, проте при підборі доказів іноді спирається на занадто вузький контекст, що дещо обмежує переконливість аргументації.
174	Абітурієнт(ка) буде бездоганний за структурою та логікою текст. Відповідь відрізняється використанням точних фактів та термінології. Демонструє вміння обґрунтовувати обрану позицію, добираючи фактично правильні докази. Головна особливість цього рівня — точність ілюстративного матеріалу, хоча сила переконання в дискусійних моментах ще може бути недостатньою.
176	Абітурієнт(ка) на високому рівні аналізує завдання та самостійно розв'язує складні інтелектуальні проблеми. Кожна теза підкріплюється точними та переважно переконливими доказами. Абітурієнт(ка) вміє прогнозувати наслідки запропонованих рішень, будуючи глибокий, змістовний та аргументований виклад матеріалу.
178	Абітурієнт(ка) не лише досконало володіє матеріалом, а й демонструє майстерність переконання. Добирає вичерпні, точні та максимально переконливі докази для обґрунтування будь-якої обраної позиції. Відповідь є цілісним інтелектуальним продуктом, де власна думка, нестандартне розв'язання проблеми та залізна логіка аргументів створюють бездоганний текст.
180	Абітурієнт(ка) на високому рівні володіє теоретичною базою та навичками аналізу. Самостійно формулює проблему та пропонує логічні шляхи її розв'язання. Буде повний текст, проте при підборі доказів іноді фокусується лише на одному аспекті, через що аргументація виглядає точною, але не вичерпною.
182	Абітурієнт(ка) успішно вирішує нестандартні завдання, використовуючи засвоєні факти. Висловлює власні думки, підкріплюючи їх переконливими доказами. Наводить приклади, проте вони мають несистематичний характер — з'являються лише в окремих частинах відповіді та не завжди логічно пов'язані з кожною висловленою тезою.
184	Абітурієнт(ка) демонструє впевнене володіння матеріалом та майстерність у побудові послідовного тексту. Добирає точні приклади, що ілюструють ключові моменти. Аргументація стає більш стабільною, хоча частота використання прикладів все ще залишається нерівномірною протягом усієї відповіді.
186	Абітурієнт(ка) виявляє глибоке розуміння предмета, самостійно розв'язуючи складні проблеми. Висловлювання характеризується високим ступенем переконливості. Докази завжди релевантні, а приклади наводяться регулярно, підкріплюючи майже кожне важливе твердження, що робить позицію абітурієнта цілісною.
188	Абітурієнт(ка) демонструє видатні аналітичні та творчі здібності. Буде досконалий за формою та змістом текст. Добирає завжди переконливі докази, які не залишають простору для сумнівів. Наводить систему влучних прикладів, що органічно вплетені в структуру відповіді, демонструючи повне розкриття теми та високу інтелектуальну зрілість.
190	Абітурієнт(ка) вільно володіє матеріалом та демонструє готовність до нестандартних рішень. Створює оригінальне висловлювання, що відповідає мовленнєвій ситуації. Здатний проаналізувати різні погляди на предмет, проте при наведенні прикладів на підтвердження правил іноді потребує часу на роздуми, щоб ілюстрації були цілком доречними.
192	Абітурієнт(ка) виявляє особливі творчі здібності, створюючи яскравий за думкою та формою текст. Успішно переносить знання на нестандартні ситуації. Наводить приклади до правил, проте основний акцент робить на оригінальності самої ідеї, іноді залишаючи аргументацію на рівні загальних, хоч і правильних, тверджень.
194	Абітурієнт(ка) демонструє глибокий аналіз різних поглядів на предмет дослідження. Висловлювання характеризується високою мовленнєвою культурою. Добирає аргументи на користь своєї позиції, проте вони можуть бути швидше інформативними, ніж емоційно чи логічно беззаперечними. Приклади до правил наводяться точно і вчасно.
196	Абітурієнт(ка) вільно оперує знаннями в будь-яких ситуаціях. Самостійно створює яскравий текст, де кожна оригінальна думка підкріплена переконливими аргументами. Здатний не просто порівнювати погляди, а й критично їх оцінювати. Приклади на підтвердження правил є точними, різноплановими та влучними.

198	Абітурієнт(ка) демонструє досконале володіння матеріалом та виняткові творчі здібності. Висловлювання є взірцем оригінальності, логіки та стилю. Вміння аналізувати різні погляди поєднується з бездоганною здатністю добирати завжди переконливі, неспростовні аргументи та філігранно точні приклади. Це рівень повної інтелектуальної свободи та досконалого професійного аналізу.
200	Абітурієнт (абітурієнтка) вільно володіє матеріалом та навичками аналізу завдання, виявляє особливі творчі здібності та здатність до оригінальних рішень різноманітних навчальних завдань, до перенесення набутих знань та вмінь на нестандартні ситуації, самостійно створює яскраве, оригінальне за думкою висловлювання відповідно до мовленнєвої ситуації; аналізує різні погляди на той самий предмет, добирає переконливі аргументи на користь тієї чи іншої позиції, усвідомлює можливості використання тієї чи іншої інформації для розв'язання певних життєвих проблем; завжди наводить точно приклади на підтвердження того чи іншого правила.

При підготовці завдань для співбесіди реалізуються такі вимоги:

- цілісність, зрозумілість і доступність їх змісту абітурієнтам;
- питання з проблемними завданнями на орфограми й пунктограми відповідно до чинної програми;
- відображення в питаннях співбесіди основних тенденцій розвитку сучасної української мови, відповідність її нормам.

Методика проведення співбесіди з української мови

Співбесіда складається із питань на володіння абітурієнтом знаннями про орфографію, морфологію, синтаксис та пунктуацію української мови.

Пам'ятка для вступників «Як готуватись до співбесіди»

Готуючись до співбесіди з української мови, візьміть до уваги кілька порад.

Ретельно повторіть вивчені фонетичні, орфографічні й пунктуаційні правила та винятки з них, адже питання може містити будь-які орфограми і пунктограми, засвоєні вами в 9-му та попередніх класах.

Критично і вдумливо проаналізуйте орфографічні й пунктуаційні помилки, яких найчастіше припускалися.

Поміркуйте, чим саме вони спричинені (можливо, неухважністю, а може, ви не знаєте відповідного правила чи плутаєте його з іншим тощо). Визначивши причину, легше запобігти помилці.

Пам'ятайте, що існують такі правила орфографії, які розходяться з правилами орфоепії: чується [с тобою], а пишеться з *тобою*, відповідно: [ми^с луйе^{"с":а}] – *милуєшся*, [зустр'ічайуц':а] – *зустрічаються* тощо. Ці орфограми пишуться за морфологічним принципом. У таких випадках треба добре знати будову слова, словотвір, частини мови, систему відмінювання й дієвідмінювання.

Програма співбесіди з української мови для вступників до ЗВО I-II рівнів акредитації включає розділи граматики відповідно до програми з української мови для загальноосвітніх навчальних закладів. У програмі послідовно подано зміст навчального матеріалу з основних розділів мови за курси 5-9 класів.

Фонетика і графіка. Орфоепія і орфографія

Звуки мови. Голосні і приголосні звуки. Приголосні тверді і м'які, дзвінки і глухі. Букви й інші графічні засоби. Український алфавіт. Співвідношення звуків і букв.

Звукове значення букв *я, ю, є, ї, щ* та буквосполучень *дз, дж*. Склад. Наголос. Ненаголошені голосні, їх вимова і позначення на письмі. Вимова приголосних звуків та позначення їх на письмі. Уподібнення приголосних звуків. Спрощення в групах приголосних. Найпоширеніші чергування голосних і приголосних звуків. Орфограми. Орфографічна помилка. Принципи української орфографії. Правила вживання апострофа, м'якого знака. Позначення подовжених м'яких приголосних та збігу однакових приголосних звуків. Написання слів іншомовного походження.

Спільнокореневі слова і форми слова. Основа слова і закінчення змінних слів. Вимова і написання префіксів *з-* (зі-, с-), *роз-*, *без-*, *пре-*, *при-*, *прі-*. Змінювання і творення слів. Правопис складних і складноскорочених слів.

Лексикологія і фразеологія

Поняття про лексику. Лексичне значення слова. Однозначні і багатозначні слова. Пряме і переносне значення слів. Синоніми, антоніми, омоніми. Стилїстична диференціація української лексики. Запозичені слова. Застарілі слова. Неологізми. Поняття про фразеологізми. Фразеологізми в ролі членів речення.

Морфологія і орфографія

Поняття про самотійні та службові частини мови.

Іменник як частина мови: загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Назви істот і неістот, загальні і власні назви. Рід, число, відмінок іменників. Відміни іменників. Невідмінювані іменники. Способи творення іменників. Правопис відмінкових закінчень іменників. Правопис найуживаніших суфіксів. Велика буква у власних назвах.

Прикметник як частина мови: загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Якісні, відносні та присвійні прикметники. Повні і короткі форми прикметників. Ступені порівняння прикметників, їх утворення. Відмінювання прикметників. Способи творення прикметників. Правопис відмінкових закінчень і найуживаніших суфіксів прикметників. Написання складних прикметників.

Числівник як частина мови: загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Числівники кількісні (власне кількісні, неозначено-кількісні, дробові, збірні) і порядкові. Числівники прості, складні і складені. Відмінювання кількісних і порядкових числівників. Правопис числівників.

Займенник як частина мови: загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Розряди займенників. Відмінювання займенників. Правопис займенників.

Дієслово як частина мови: загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Неозначена форма дієслова. Способи дієслова (дійсний, умовний, наказовий). Види дієслів (доконаний і недоконаний). Часи дієслів. Дієслова I і II дієвідмін. Особа і число. Безособові дієслова. Способи творення дієслів. Правопис дієслів.

Дієприкметник як особлива форма дієслова: загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Активні і пасивні дієприкметники, їх творення. Відмінювання дієприкметників. Дієприкметниковий зворот. Безособові дієслівні форми на **-но**, **-то**. Правопис дієприкметників.

Дієприслівник як особлива форма дієслова: загальне значення, морфологічні ознаки і синтаксична роль. Дієприслівники недоконаного і доконаного виду, їх творення. Дієприслівниковий зворот. Правопис дієприслівників.

Прислівник як частина мови: загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Розряди прислівників. Ступені порівняння прислівників. Способи їх творення. Правопис прислівників.

Прийменник як службова частина мови. Непохідні і похідні прийменники. Правопис прийменників разом, окремо і через дефіс.

Сполучник як службова частина мови. Сполучники сурядності і підрядності. Групи сполучників за будовою. Правопис сполучників разом і окремо.

Частка як службова частина мови. Формотворчі, словотворчі та модальні частки. Написання часток. **Не** і **ні** з різними частинами мови.

Вигук як частина мови. Правопис вигуків.

Синтаксис і пунктуація

Словосполучення. Будова і типи словосполучень за способом вираження головного слова. Просте речення. Види речень за метою висловлювання: розповідні, питальні, спонукальні. Окличні речення. Члени речення (підмет і присудок; додаток, означення, обставини), способи їх вираження та різновиди. Прикладка як різновид означення. Порівняльний зворот. Розділові знаки в кінці речення. Тире між підметом і присудком. Розділові знаки при прикладках і порівняльних зворотах. Речення двоскладні і односкладні. Різновиди односкладних речень. Повні неповні речення. Тире в неповних реченнях. Однорідні члени речення. Узагальнювальне слово при однорідних членах речення.

Однорідні й неоднорідні означення. Розділові знаки при однорідних членах речення. Звертання і вставні слова (словосполучення, речення). Розділові знаки при них. Відокремлені другорядні члени речення (в тому числі уточнювальні). Розділові знаки при відокремлених членах.

Складне речення, його типи. Складносурядне речення. Складнопідрядне речення із сполучниками і сполучними словами. Основні види підрядних речень. Складне речення з кількома підрядними. Розділові знаки в складносурядному і складнопідрядному реченнях. Безсполучникове складне речення. Розділові знаки в безсполучниковому складному реченні. Складне речення з різними видами зв'язку, розділові знаки в ньому. Пряма й непряма мова. Цитата. Діалог. Розділові знаки при прямій мові, цитаті, діалозі.

Відомості про мовлення

Поняття про спілкування і мовлення. Основні вимоги до мовлення: змістовність, послідовність, багатство, точність, виразність, доречність, правильність. Мовленнєві помилки. Поняття про текст. Мовні засоби зв'язку речень у тексті. Поняття про стилі мовлення: розмовний, науковий, художній, офіційно-діловий і публіцистичний. Поняття про типи мовлення: розповідь, опис, роздум.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

ОСНОВНА ЛІТЕРАТУРА

1. Козачук Г.О. Українська мова: Практикум: Навч. посібник. – К.: Вища шк., 1991. – 398 с.
2. Козачук Г.О., Шкуратяна Г.Н. Практичний курс української мови. – К.:Вища шк., 1993. – 398 с.
3. Сучасна українська мова / За ред. А.П. Грищенка. – К.: Вища шк., 2002. –494 с.
4. Сучасна українська мова / За ред. О.Д. Пономарева. – К.: Либідь, 2001. –400 с.
5. Тоцька Н.І. Українська пунктуація: Практикум: Навч. посіб. – К.: Вища шк.,1990.
6. Український правопис: 4-е вид., випр. й доп. – К., 2004. – 240 с.
7. Фурдуй М.І. Українська мова. Практикум з правопису: Навч. посібник. – К.:Либідь, 2004. – 272 с.
8. Шевчук С.В., Лобода Т.М. Практикум з української мови: Модульний курс:Навч. посіб. – К.: Вища шк., 2006. – 326 с.
9. Ющук І.П. Практикум з правопису української мови. – К.: Освіта, 2002. –288 с.
10. Беляєв О.М. Укр.мова 5-11 клас. – К.: Освіта, 2002
11. Шелехова Г. Т., Остаф Я. І., Скуратівський Л. В. Рідна мова: Підручник для 9 кл. – К.: Освіта, 2002. – 256 с.
12. Олійник О. Б. Українська мова: Підручн. для 9 кл. – К. : Вікторія, 2003. –384 с.
13. Біляєв О. М., Пентиліук М. І., Симоненкова Л. М., Симоненкова Т. П. Українська мова: Підруч. для 9 кл. загальноосвіт. навч. закл. – К.: Освіта, 2002. – 208 с.
14. Олійник О. Б. Українська мова: Підручн. для 10–11 кл. – К.: Вікторія, 2004. – 448с.
15. Єрмоленко С. Я., Сичова В. Т. Українська мова : підручник для 11 класу / С. Я.Єрмоленко, В. Т. Сичова. – К. : Грамота, 2011
16. Заболотний О. В., Заболотний В. В. Українська мова : підручник для 10 класу /О. В. Заболотний, В. В. Заболотний. – К. : Генеза, 2010
17. Заболотний О. В., Заболотний В. В. Українська мова : підручник для 11 класу /О. В. Заболотний, В. В. Заболотний. – К. : Генеза, 2011
18. Олійник О. Українська мова : підр. для 10-11 кл.; вид. 7-ме / О. Олійник. – К.:Вікторія, 2007
19. Сучасна українська літературна мова : підручник / за ред. М. Я. Плющ. – К. :Вища школа, 2000
20. Українська мова : підр. для 10-11 кл / О. М. Біляєв, Л. М. Симоненкова, Л. В.

Скуратівський, Г. Т. Шелехова. – 4-те вид. – К. : Освіта, 2001. – 240 с.

ДОДАТКОВА ЛІТЕРАТУРА

1. Гуйванюк Н.В. та ін. Українська мова. Схеми, таблиці, тести: Навч. посіб.
2. /Н.В. Гуйванюк, О.В. Кардащук, О.В. Кульбабська. – Львів: Світ, 2005. – 304 с.
3. Дика Н. Словник основних труднощів щодо вимови та написання слів // Дивослово. – 2003. - № 2. – С. 34 – 36.
4. Дудко І. Неозначені займенники // Дивослово. – 2002. - № 5.
5. Єфименко І. Актуальні проблеми правопису власних особових назв // Дивослово. – 2004. – № 7. - С.23 – 25.
6. Ключко М.І. Вивчення теми «Дісприкметниковий зворот» // УМЛШ. – 1985.- №8. – С.57 – 61.
7. Кравець М. Відмінювання, правопис, вживання займенників у мовленні// Дивослово. – 2005. - № 3. – С.24 – 25.
8. Кравченко О. Формування пунктуаційних умінь і навичок у процесі вивчення безсполучникового складного речення // Урок української. – 2003. - № 3. – С.36 – 38.
9. Обийкіна С. Вивчення теми «Дісприкметник» у філологічних класах ліцею//Дивослово. – 2000. - № 6. – С.22 – 24.
10. Пахолок З. Подвоєні прислівники: особливості опрацювання // Диво слово. –1999. - № 3. – С.35 – 38.
11. Пономаренко В. Речення із звертаннями, вставними словами (словосполученнями, реченнями) у 8 класі // Урок української. – 2003. - № 7. –С.29 – 35.
12. Пономаренко В. Цитата і розділові знаки при ній // Урок української. – 2004 -№ 10. – С. 48 – 50.
13. Пономарів О. Особові імена та прізвища // Урок української. –2001. - №9. –С.29 – 32.
14. Потапенко Г.І., Потапенко О.І. Тема «Дефіс у прислівниках» у 6 класі шкіл з російською мовою навчання // УМЛШ. – 1983. - №12. – С.43 – 45.
15. Райська Л. Удосконалення навичок правопису НЕ (на матеріалі 10-11-х класів) // Диво слово. – 2000. - №4. – С.38 – 39.
16. Солдатова Л. Однорідні члени речення // Урок української. – 2003. - №11–12.–С.40–43.
17. Тишківська Н. Деякі нерозв'язані питання пунктуації // Українська мова і література. – 2006. – Число 46. – С.4 – 6.
18. Чак Є. Складні випадки правопису та слововживання. – К.: А.С.К., 1998.– 73 с.
19. Ющук І. Вживання розділових знаків при збігові їх // Дивослово. – 2005.- № 6.– С.10 – 11.
20. Ющук І. Орфоєпія, фонетичні закони і правопис // Дивослово. – 2004. -№ 3. –С.72 – 76.
21. Ющук І. Фонетичні закони мови та правила правопису // Урок української. –2004. - № 4. – С.21 – 23.

СЛОВНИКИ

1. Великий зведений орфографічний словник сучасної української лексики / Уклад.і голов. ред. В.Т. Бусел. – Київ; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2003. – 896 с.
2. Новий тлумачний словник української мови: В 4-х томах. – Т. 1 – 4. – К., 1998.
3. Орфографічний словник української мови / Уклад.: С.І. Головащук, М.М. Пещак, В.М. Русанівський, О.О. Тараненко. – Вид. друге, випр. і доп. – К., 1999. – 989с.
4. Словник іншомовних слів / За ред. О.С. Мельничука. – К., 1985. – 775 с.
5. Словник лінгвістичних термінів / Укл. Д.І. Ганич, І.С. Олійник. – К., 1985. – 360 с.
6. Словник труднощів української мови / За ред. С.Я. Єрмоленко. – К., 1989. –334 с.
7. Українська мова. Енциклопедія / Редкол.: В.М. Русанівський, О.О. Тараненко(співголови), М.П. Зяблюк та ін. – К.: 2000. – 752 с.
8. Фразеологічний словник української мови: У 2-х кн. – К., 1993.

Орієнтовні питання для співбесіди

1. На прикладі речення, що наведене нижче, виконайте наступні завдання, давши усно відповіді на питання:

- 1) Які розділові знаки і чому треба поставити на місці цифр?
- 2) Зі скількох простих речень складається це складне речення? Визначити граматичну основу в кожному простому реченні.
- 3) На прикладі підкресленого слова розкажіть про поділ іменників на відміни та групи та провідмінійте подане слово.

Уважалось(1) що рондель(2) традиційна форма французької літератури(3) придатний лише для пейзажної чи інтимної лірики(4) однак Павло Тичина створив свій різновид цього жанру(1) що увійшов у поетичний світ революційним фанфарним маршем(5) сповненим самотніми рефренів.

або

2. На прикладі речення, що наведене нижче, виконайте наступні завдання, давши усно відповіді на питання:

- 1) Які розділові знаки і чому треба поставити на місці цифр?
- 2) Зі скількох простих речень складається це складне речення? Визначити граматичну основу в кожному простому реченні.
- 3) На прикладі підкресленого слова розкажіть про групи прикметників за значенням і ступені порівняння прикметників.

Уважалось(1) що рондель(2) традиційна форма французької літератури(3) придатний лише для пейзажної чи інтимної лірики(4) однак Павло Тичина створив свій різновид цього жанру(1) що увійшов у поетичний світ революційним фанфарним маршем(5) сповненим самотніми рефренів.

або

3. На прикладі речення, що наведене нижче, виконайте наступні завдання, давши усно відповіді на питання:

- 1) Які розділові знаки і чому треба поставити на місці цифр?
- 2) Зі скількох простих речень складається це складне речення? Визначити граматичну основу в кожному простому реченні.
- 3) На прикладі підкресленого слова розкажіть про поділ дієслів на дієвідміни та особливі форми дієслова (наведіть приклади).

Уважалось(1) що рондель(2) традиційна форма французької літератури(3) придатний лише для пейзажної чи інтимної лірики(4) однак Павло Тичина створив свій різновид цього жанру(1) що увійшов у поетичний світ революційним фанфарним маршем(5) сповненим самотніми рефренів.

або

4. На прикладі речення, що наведене нижче, виконайте наступні завдання, давши усно відповіді на питання:

- 1) Які розділові знаки і чому треба поставити на місці цифр?
- 2) Зі скількох простих речень складається це складне речення? Визначити граматичну основу в кожному простому реченні.
- 3) На прикладі однієї з граматичних основ поясніть способи вираження підмета в реченні та види односкладних речень (наведіть приклади).

Уважалось(1) що рондель(2) традиційна форма французької літератури(3) придатний лише для пейзажної чи інтимної лірики(4) однак Павло Тичина створив свій різновид цього жанру(1) що увійшов у поетичний світ революційним фанфарним маршем(5) сповненим самотніми рефренів.